

**If you aim for the moon, even if you fail,
you may land on some other planet**

ध्येय निश्चीती ते ध्येय पूर्ती

माझ्या लाडक्या हुशार पोरानो !

मला खात्री आहे तुम्ही तुमचं ध्येय ठरवलाच असेल आणि माझरत पैकी 'ध्येयशिखर' हि शब्दरचना कागदावर डिझाईन-बिझाईन करून काढली असेल आणि ती भिंतीवर किंवा इतर कुठे चिकटवली पण असेल... नसेल तर वांदा नाही, मी सविस्तरच सांगतो हि काय भानगड आहे ते ? यासाठी ध्येय म्हणजे नेमकं काय ते सांगतो तुम्हाला.... मानव व इतर प्राणी यात सर्वात मोठा काय फरक असेल तर माणसाने ठरवले तर तो त्याच्या इच्छेनुरूप जिवन जगू शकतो. त्याला जे हवं आहे ते तो मिळवू शकतो. प्रश्न असतो तो काय हवं ते माणसाने ठरवण्याचा ! मग चांगलं, यशस्वी जिवन प्रत्यक्षात जगण्यासाठी आधी तसं ठरवायला नको का?

आज आपल्याकडे नसलेली क्षमता, योग्यता म्हणजेच गुणवत्ता, शिक्षण किंवा भौतिक बाबी उदा. पैसा, गाडी, बंगला इत्यादी मिळवण्याची इच्छा आकांक्षा ठेवणे व त्यासाठी दृढ संकल्प करणे म्हणजेच ध्येय निश्चिती करणे. कळत न कळतपणे आपल्यापुढे ध्येय असतेच कि, उदा. दहावी-बारावीत भरपूर मार्क्स मिळवणे परंतु या "भरपूर" ला काही मोजमाप आहे का? नाही.

म्हणूनच जगभरातल्या काही शहाण्या माणसांनी ध्येयाची काही ठळक वैशिष्ट्ये सांगितली आहेत. पहिले वैशिष्ट्य म्हणजे ध्येयाचे मोजमाप करता यायला हवे. जसे कि कोणत्याही परीक्षे संदर्भातील ध्येय हे ७५, ८५, ९० अशा गुणांच्या स्वरूपात मोजता येईल. पैसे कमावण्याचे ध्येय असेल तर ते हजार किंवा लाखत मोजता येईल. दुसरं वैशिष्ट्य म्हणजे ध्येय साध्य करण्यासाठी ठराविक कालावधी निश्चित केला जायला हवा. पुन्हा १०वी-१२वीचाच विचार केला तर या परीक्षांचा अभ्यास वर्षभरात पूर्ण करावयास हवा. तेच जर पैशाचे उदाहरण घेतले तर एवढे पैसे एवढ्या महिन्यात किंवा वर्षात मी कमावणार. अशा प्रकारची कालमर्यादा आपण निश्चित करायला हवी. तिसरं म्हणजे ध्येय हे साध्य करण्याच्या दृष्टीने अशक्य कोटीतील नसावं. उदाहरणार्थ आर्टस् किंवा कॉमर्स शाखेतल्या विद्यार्थ्यांनी डॉक्टर किंवा इंजिनियर होण्याचे ध्येय ठेवले तर ती अगदी अशक्य कोटीतली बाब आहे. म्हणून अशाप्रकारचे शक्य न होणारे ध्येय ठरवू नये. शेवटी एखादं ध्येय ठरवल्यावर त्याला लिखित स्वरूप घ्यायला हवं. म्हणजे ते साध्य करण्यासाठी कृति आराखडा बनवता येईल व त्याप्रमाणे प्रत्यक्ष कृती करून ते ध्येय साध्य करता येईल. आता कळलं का कि 'ध्येयशिखर' व इतरही बरंच काही कागदावर लिहून काढायला का सांगितलं ते? साधारणपणे कालावधीनुसार कमीत कमी तीन ध्येये तरी ठरवायला हवेत. म्हणजे असं कि १०वी-१२वीला इतके मार्क, नंतर स्व:चा कल ओळखून पुढील शिक्षणासाठी प्रवेश घेण्याचं आणि तिसरं जिवनात नेमकं काय बनण्याचं ध्येय!

पोरानो ! मोठमोठ्या टाटा-रिलायंस सारख्या कंपन्या काय आणि सरकारी विभाग काय अशाच प्रकारची ध्येय-घोरणं आधी आखतात, त्यासाठीचा कृती आराखडा बनवतात व त्यानुसार कार्य करतात आणि शेवटी ठरवलेली उद्दिष्टे व ध्येये साध्य करतात. ही मंडळी जर

अशाप्रकारे आपली ध्येय साध्य करतात तर हीच पद्धत वापरून आपणही ठरवलेले ध्येय अगदी शंभर टक्के प्राप्त करू शकतो हो कि नाही? त्यासाठी ध्येय निश्चितीचं पाऊल मात्र आपण आजच उचलायला हवं.

आता तुम्ही म्हणाल ते ठिक आहे हो पण मुख्य मुद्दा असा की नेमकं ध्येय ठरवायचं कसं? ७५ मार्कांचं ध्येय ठरवायचं की ८०-८५-९० चं ? पोरानो ! बरोबर आहे तुमचं म्हणणं आणि यावर इलाज पण आहे! यासाठी आपण तीन पद्धतींचा अवलंब करू शकतो.

एक तर आपणच आपलं स्वतःचं ट्रॅक रेकॉर्ड बघायचं आणि ठरवायचं. दुसरी पद्धत म्हणजे आई-वडिल, शिक्षक किंवा वडीलधाऱ्यांच्या सल्ल्याने पुढील शैक्षणिक प्रगतीच्या दृष्टीने दहावी-बारावीला किती गुण मिळवले तर आवडीच्या क्षेत्रात जाता येईल याचा अभ्यास करून आपलं ध्येय निश्चित करावं. आजकाल तर शहरांमध्ये आपला कल कोणत्या क्षेत्राकडे आहे हे जाणून घेण्यासाठीच्या चाचण्यांचीही सोय उपलब्ध झालीये. शोधल्या तर अशा संस्था सापडणं अवघड नाही. यातूनच आपल्याला स्वतःची नव्याने ओळख होते, आपल्यातील गुणांची व मर्यादांचीही जाणिव होते हे खूप महत्वाचं आहे. आता तुम्हाला ध्येय निश्चित करता येईल नाही का? ध्येय ठरवलं पुढे काय? तर पुढे आपल्याला करायचंय नियोजन व बनवायचाय कृती आराखडा. सांगतो, सांगतो ते कसं बनवायचं तेही सांगतो.

म्हणजे असं कि समजा आपल्याला जे काही बनायचंय त्यासाठी काहीतरी शिक्षण घ्यावं लागेल, ते शिक्षण घेण्यासाठी प्रवेश घ्यावा लागेल आणि तो प्रवेश घेण्यासाठी ठराविक पात्रता म्हणजे मार्क मिळवावे लागतील, हो कि नाही? आता तेवढे मार्क मिळवायचेच यासाठी अभ्यासाची आखणी करायला हवी. एकदा का आपण ध्येय निश्चित केले तर ते साध्य करण्यासाठी कृती आराखडा तयार करणं सहज व सोपं जातं. दहावी-बारावी परीक्षांबाबत आपले ध्येय असल्यास कृती आराखडा म्हणजे अभ्यासाचे नियोजन. आजपासून दहावी-बारावीची परीक्षा संपेपर्यंत आपण कोणता अभ्यास किती वेळ व कसा करणार याचे नियोजन म्हणजे अभ्यासाचे नियोजन होय. कोणतीही गोष्ट शारत्रशुद्ध पद्धतीने करताना त्याबाबतचे विचार व निर्णय कागदावर लिहिणं. खूपच आवश्यक असतं. अभ्यासाचे नियोजन हे मनात किंवा डोक्यात नसावं तर ते एका कागदावर लिखित व तक्त्यांच्या स्वरूपात असावं तरच ते परीणामकारक ठरेल.

पोरानो, एक गंमत सांगतो, जगातील कितीही मोठी व्यक्ती घेतली तरी तिच्याकडेही दिवसाचे चोवीस तास असतात व तुमच्या-आमच्या कडेही दिवसाचे चोवीसच तास असतात. मग सगळ्यात महत्वाची गोष्ट जर सारखीच असेल तर मग आपणही त्यांच्या सारखाच वेळेचा योग्य तो वापर करून आपल्याला हवी ती गोष्ट मिळवू शकता, आपलं ध्येय साध्य करू शकतो. वेळेचा चांगल्यात चांगल्या पद्धतीने वापर करायचा असेल तर टाईम टेबल आखून वेळेचे योग्य पद्धतीने नियोजन करणे क्रमप्राप्त ठरते. वेळेचे नियोजन केल्यास निरर्थक व कमी महत्वाच्या बाबींवर खर्च होणारा वेळ आपण वाचवून तो इतर महत्वाच्या कामी उपयोगात आणू शकतो.

वेळेच्या नियोजनातील पहिली पायरी म्हणजे कामांची यादी तयार करणे व ते उपलब्ध वेळेच्या साच्यात बसवणे, म्हणजेच वेळापत्रक आखणे. तसेच यादीतील कामांचे वर्गीकरण केले तर तुम्ही तुमचा वेळ अधिक परिणामकारकतेने वापरू शकता व ठरवलेली कामे वेळेच्या आत

पार पाडू शकता. यासाठी कामांचे विभाजन चार भागात करायचे व त्यासाठी पाहिजे तर चार चौकोनच आखून घ्यायचे ते असे.

१. महत्वाची (Important) व तातडीची (Urgent) कामे	३. कमी महत्वाची (Not Important) व तातडीची (Urgent) कामे
२. महत्वाची (Important) व बिनतातडीची (Non Urgent) कामे	४. कमी महत्वाची (Not Important) व बिनतातडीची (Not Urgent) कामे

पहिल्या प्रकारची कामं लगेच करायला हवीत तर दुसऱ्या प्रकारची कामं नंतरची वेळ निश्चित करून करायला हवीत. तिसऱ्या प्रकारची कामं कमी महत्वाची असली तरी महत्वाची कामं करून झाल्यावर ती करायला हवीत व चौथ्या प्रकारची कामं आधीच्या तिन प्रकारची कामं करून झाल्यावर मोकळा वेळ असेल तरच करावयाची. याशिवाय तुमच्या नियमित अभ्यासाचे वेळापत्रकही बनवा. निसर्गातील प्रत्येक क्रिया ही वेळापत्रकानुसार चालते. सूर्य ठरलेल्या वेळेवर उगवतो व मावळतो. वर्षभरातील ऋतु ठराविक चक्रानुसार सुरु होतात व संपतात. त्याच बरोबर मानव निर्मित क्रिया-प्रक्रियाही विशिष्ट वेळापत्रकानुसार घडतात आणि म्हणून वैयक्तिक जिवनात सुसूत्रता आणण्यासाठी वेळापत्रक आखून त्यानुसार कामे केल्यास तुम्ही तुमची क्षमता अतिशय परिणामकारणपणे वापरू शकता.

साधारणपणे प्रत्येक दिवसाचं, आठवड्याचं, महिन्याचं आणि वर्षाचं वेळापत्रक आखू शकता. नव्हे ते आखायलाच हवं. एकदा सुरुवात तर करा तुम्हाला त्याचे खूप चांगले परिणाम बघायला मिळतील.

चला तर ध्येय ठरलं, टाईम टेबल तयार झालं आता प्रत्यक्ष अभ्यासाला सुरुवात करू या. प्रत्येक विषयाचा अभ्यास हा टप्प्याटप्प्याने करावा लागतो. म्हणजे असं कि सर्व प्रथम एकदा तो विषय धडा शिक्षकांकडून शिकवला जातो. शिक्षक शिकवत असताना जेवढं मन लावून त्यांच्याकडे लक्ष देऊ तेवढा तो विषय आपल्याला लवकर व जास्त समजतो. आज शिकवलेला धडा, प्रकरण, मुद्दा पुन्हा घरी येऊन वाचल्यास तो अधिक समजतो व चांगला लक्षात रहातो. याही पुढे जाऊन जर का आज शिकवला जाणारा पाठ आपण आधीच वाचला असेल तर उत्तमच. कारण एक तर त्याने आपल्याला स्वयं अध्ययनाची सवय लागते व दुसरा फायदा असा की आपल्या शंकांचे निरसन वर्गात शिक्षकांकडून करून घेता येते. यामध्ये सगळ्यात महत्वाचा मुद्दा हा आहे कि कोणत्याही विषयाचं आकलन जर का चांगल्या प्रकारे झालं तर तो कायमचा लक्षात राहतो, त्यासाठी थोकेपट्टी करावी लागत नाही. त्यामुळे प्रत्येक मुद्दा एकदाच चांगल्या प्रकारे समजून घेण्यावर भर द्यायला हवा. अशाप्रकारे अभ्यासाच्या पहिल्या टप्प्याचे नियोजन तुम्ही करू शकता.

कोणत्याही विषयाच्या अभ्यासाचा दुसरा टप्पा म्हणजे उजळणी. आज काल दहावी बारावीच काय परंतु त्या आधीच्या वर्गातली मुले सुद्धा कोचिंग क्लास किंवा घरगुती शिकवण्या लावत असल्यामुळे प्रत्येकाची एक तरी उजळणी हमखासच होते. अभ्यासाच्या दृष्टीने ते फायद्याचेच आहे. एक गोष्ट लक्षात ठेवायला हवी की अभ्यासाच्या प्रक्रियेतील एकूण एक टप्पा हा अतिशय महत्वाचा असतो. त्यामुळे हे मला माहित आहे असा विचार न करता जे माहित आहे, जे कळते

आहे ते अजून जास्त व पक्के कसे लक्षात राहिल याचा सतत विचार करायला हवा. उजळणी करताना चांगले मन लावून लक्ष दिले तर कठीण विषयही समजल्यामुळे सोपे वाटू लागतात. शाळा-कॉलेजमध्ये एकदा व क्लासमध्ये उजळणी झाल्यावर विषयाचे चांगले आकलन होते. मग प्रत्येक घटकावर स्वतःच्या नोट्स काढल्यास त्याचे दोन फायदे होतात. एक तर नोट्स काढताना पुन्हा एकदा वाचनही होतेच व लिखाणही होते. असे म्हणतात की "सौ बार बका (वाचणे, बोलणे) और एक बार लिखा बराबर". अर्थात लिहितांना आपले लक्ष जास्त केंद्रित होते आणि विषय अभ्यास मनात पक्का बसतो. अशाप्रकारे नोट्स काढल्या तर पुढे संपूर्ण पुस्तक वाचायचीही गरज पडत नाही. याही पुढच्या टप्प्यात संक्षिप्त नोट्स हा अत्यंत परिणामकारक व प्रभावी उपाय आहे. आपण केवळ संबंधित काही संख्या किंवा नुसत्या शब्दांच्या आधारे भरपूर जास्त माहितीचे स्मरण करू शकतो. परीक्षेच्या काही तास आधी तशा प्रकारच्या नोट्सद्वारे संपूर्ण विषयाची उजळणी तुम्ही करू शकता.

यानंतरचा टप्पा म्हणजे शिकवलेल्या विषयावरील प्रश्नांची उत्तरे देण्याचा किंवा लिहिण्याचा. विषय चांगला समजला असेल तर उलट-सुलट कसेही प्रश्न विचारले तरी उत्तरे देता येतात. दहावी-बारावी परीक्षांच्या दृष्टीने ह्या टप्प्यात प्रश्नपत्रिकांच्या सराव केला जातो. यात आधी झालेल्या परीक्षेच्या प्रश्नपत्रिका तसेच शाळा-कॉलेज व वेगवेगळ्या क्लासेसने काढलेल्या संभाव्य प्रश्नपत्रिकांचा समावेश करता येईल. या प्रश्नपत्रिका घड्याळ लावून एका दमात सोडवल्यास त्याचे स्वरूप फायदे होतात. आपल्याला आपल्या झालेल्या अभ्यासाची पातळी कळते, प्रत्यक्ष परीक्षा देण्याचा सराव होतो, आपण लिहिलेली उत्तरे शिक्षकांकडून तपासून घेतल्यावर आपल्या चुका कळतात व त्यात मग आपण सुधारणा करू शकतो. अशा प्रकारे प्रश्नपत्रिका सोडवण्याचा सराव जेवढा जास्त कराल तेवढे जास्त यश प्रत्यक्ष परीक्षेत तुम्हाला मिळेल. जास्तीत जास्त प्रश्नपत्रिकेच्या सरावासाठी वेळेची तरतूद व नियोजन केल्यास ते शक्य होईल. अन्यथा अभ्यास भरपूर होईल परंतु सरावासाठी हवा तेवढा वेळच मिळणार नाही. ते टाळण्यासाठीच नियोजन महत्वाचं आहे. हे सर्व झाले सुरुवातीपासून तर परीक्षेपर्यंतचे अभ्यासाविषयीचे नियोजन. या वर्षभरात आपण अभ्यासा व्यतिरिक्त इतरही कामे करित असू. अभ्यासाचे नियोजन यशस्वी व्हायचे असेल तर इतर कामांचे सुद्धा अभ्यासाच्या वेळा सांभाळून नियोजन करायला हवं. यात अभ्यासाला पूरक अशी कामे अर्थात आहार आणि विहार. भरपूर अभ्यास करण्यासाठी आवश्यक उत्साह व शक्ती टिकून राहण्यासाठी योग्य अशा आहाराचे नियोजनही तितकंच महत्वाचं ठरतं नाही का? मन आणि शरीर सुदृढ व ताजंतवानं राहण्यासाठी आहाराबरोबरच आपली दिनचर्या व व्यायाम यांचंही नियोजन करायला हवं. इतर नियोजनाचाच एक भाग म्हणून काही निर्णय विचारपूर्वक घेणे गरजेचं असतं. म्हणजे क्लासेसचे फायदे आणि तोटे, त्यांच्या वेळा व शाळा-कॉलेजच्या वेळा यात आपली होणारी दमछाक कमीतकमी कशी करता येईल ?

पोरांजो ! सवय ही अगदी दुधारी शस्त्रासारखी असते. चांगली असो की वाईट असो एकदा सवय जडली की ती मोडणं स्वरूप कठीण काम असतं. चांगली बाब अशी की चांगली सवय लावायला जड जाते पण एकदा सवय झाली तर ती कायमचीच होते. म्हणून वेळापत्रकाप्रमाणे काम करायची सवय लावताना चिकाटीने ठरवलेली कामं ठरवलेल्या पाळणं स्वरूप महत्वाचं ठरतं. सुरुवातीला कदाचित कठीण जाईल, मनाप्रमाणे कामगिरी होणार नाही पण त्याने खचून प्रयत्न सोडू नका,

आहे ते अजून जास्त व पक्के कसे लक्षात राहिल याचा सतत विचार करायला हवा. उजळणी करताना चांगले मन लावून लक्ष दिले तर कठीण विषयही समजल्यामुळे सोपे वाटू लागतात. शाळा-कॉलेजमध्ये एकदा व क्लासमध्ये उजळणी झाल्यावर विषयाचे चांगले आकलन होते. मग प्रत्येक घटकावर स्वतःच्या नोट्स काढल्यास त्याचे दोन फायदे होतात. एक तर नोट्स काढताना पुन्हा एकदा वाचनही होतेच व लिखाणही होते. असे म्हणतात की "सौ बार बका (वाचणे, बोलणे) और एक बार लिखा बराबर". अर्थात लिहितांना आपले लक्ष जास्त केंद्रित होते आणि विषय अभ्यास मनात पक्का बसतो. अशाप्रकारे नोट्स काढल्या तर पुढे संपूर्ण पुस्तक वाचायचीही गरज पडत नाही. याही पुढच्या टप्प्यात संक्षिप्त नोट्स हा अत्यंत परिणामकारक व प्रभावी उपाय आहे. आपण केवळ संबंधित काही संख्या किंवा नुसत्या शब्दांच्या आधारे भरपूर जास्त माहितीचे स्मरण करू शकतो. परीक्षेच्या काही तास आधी तशा प्रकारच्या नोट्सद्वारे संपूर्ण विषयाची उजळणी तुम्ही करू शकता.

यानंतरचा टप्पा म्हणजे शिकवलेल्या विषयावरील प्रश्नांची उत्तरे देण्याचा किंवा लिहिण्याचा. विषय चांगला समजला असेल तर उलट-सुलट कसेही प्रश्न विचारले तरी उत्तरे देता येतात. दहावी-बारावी परीक्षांच्या दृष्टीने ह्या टप्प्यात प्रश्नपत्रिकांच्या सराव केला जातो. यात आधी झालेल्या परीक्षेच्या प्रश्नपत्रिका तसेच शाळा-कॉलेज व वेगवेगळ्या क्लासेसने काढलेल्या संभाव्य प्रश्नपत्रिकांचा समावेश करता येईल. या प्रश्नपत्रिका घड्याळ लावून एका दमात सोडवल्यास त्याचे स्वरूप फायदे होतात. आपल्याला आपल्या झालेल्या अभ्यासाची पातळी कळते, प्रत्यक्ष परीक्षा देण्याचा सराव होतो, आपण लिहिलेली उत्तरे शिक्षकांकडून तपासून घेतल्यावर आपल्या चुका कळतात व त्यात मग आपण सुधारणा करू शकतो. अशा प्रकारे प्रश्नपत्रिका सोडवण्याचा सराव जेवढा जास्त कराल तेवढे जास्त यश प्रत्यक्ष परीक्षेत तुम्हाला मिळेल. जास्तीत जास्त प्रश्नपत्रिकेच्या सरावासाठी वेळेची तरतूद व नियोजन केल्यास ते शक्य होईल. अन्यथा अभ्यास भरपूर होईल परंतु सरावासाठी हवा तेवढा वेळच मिळणार नाही. ते टाळण्यासाठीच नियोजन महत्वाचं आहे. हे सर्व झाले सुरुवातीपासून तर परीक्षेपर्यंतचे अभ्यासाविषयीचे नियोजन. या वर्षभरात आपण अभ्यासा व्यतिरिक्त इतरही कामे करित असू. अभ्यासाचे नियोजन यशस्वी व्हायचे असेल तर इतर कामांचे सुद्धा अभ्यासाच्या वेळा सांभाळून नियोजन करायला हवं. यात अभ्यासाला पूरक अशी कामे अर्थात आहार आणि विहार. भरपूर अभ्यास करण्यासाठी आवश्यक उत्साह व शक्ती टिकून राहण्यासाठी योग्य अशा आहाराचे नियोजनही तितकंच महत्वाचं ठरतं नाही का? मन आणि शरीर सुदृढ व ताजंतवानं राहण्यासाठी आहाराबरोबरच आपली दिनचर्या व व्यायाम यांचंही नियोजन करायला हवं. इतर नियोजनाचाच एक भाग म्हणून काही निर्णय विचारपूर्वक घेणे गरजेचं असतं. म्हणजे क्लासेसचे फायदे आणि तोटे, त्यांच्या वेळा व शाळा-कॉलेजच्या वेळा यात आपली होणारी दमछाक कमीतकमी कशी करता येईल ?

पोरांजो ! सवय ही अगदी दुधारी शस्त्रासारखी असते. चांगली असो की वाईट असो एकदा सवय जडली की ती मोडणं स्वरूप कठीण काम असतं. चांगली बाब अशी की चांगली सवय लावायला जड जाते पण एकदा सवय झाली तर ती कायमचीच होते. म्हणून वेळापत्रकाप्रमाणे काम करायची सवय लावताना चिकाटीने ठरवलेली कामं ठरवलेल्या पाळणं स्वरूप महत्वाचं ठरतं. सुरुवातीला कदाचित कठीण जाईल, मनाप्रमाणे कामगिरी होणार नाही पण त्याने खचून प्रयत्न सोडू नका,

स्वतःवर नाराज होऊ नका तर स्वतःमध्ये सतत सुधारणा घडवून आणा मग पहाच तुम्ही...
कोणतीही गोष्ट अशक्य वाटणार नाही !

आता अभ्यासाच्या तंत्राविषयी थोडं. लक्षात ठेवा अभ्यास किती केला यापेक्षा कसा केला याला परीक्षेच्या दृष्टीनं अनन्य साधारण महत्त्व आहे. कोणतंही काम करताना ते काम करण्या मागची मानसिकता खूप महत्त्वाची असते. तो स्वतःहून आवडीने ते काम करतो की कोणी त्याला जबरदस्तीने करायला भाग पाडलंय ? ते काम चांगल्यात चांगल्या पद्धतीने करण्यासाठी तो किती आग्रही आहे ? आणि शेवटी ते काम करीत असताना येणाऱ्या अडचणीनंतर तो कसा मात करतो यावर त्या कामाची गुणवत्ता अवलंबून असते. हाच नियम अभ्यासासाठी लागू पडतो. म्हणून आपण आवडीने अभ्यास करण्याची मानसिकता जोपासली तर अभ्यासाची गुणवत्ता वाढून आपण चांगले मार्क्सही मिळवू शकतो. यासाठी तुम्ही स्वतःलाच प्रश्न विचारा कि मला एवढा एवढा अभ्यास का करायचा आहे ? निव्वळ परीक्षेत चांगले गुण मिळवण्यासाठी की ज्ञान प्राप्त करून देण्यासाठी ? या प्रश्नांची उत्तरे आपण स्वतःला घायला हवीत. असे केलं तर अभ्यासात आवड निर्माण होईल व अभ्यास अधिक मनोरंजक होईल. कोणतीही गोष्ट करताना आपल्याला आवड असेल तर ती गोष्ट आपण मनापासून करतो. आवडीने अभ्यास केल्यास आपण न थकता अगदी उत्साहाने भरपूर अभ्यास करू शकतो व प्रचंड यश मिळवू शकतो. थोडक्यात काय तर आवडीने अभ्यास करण्याची मानसिकता आपण जोपासायला हवी. अशा प्रकारची मानसिकता आपल्यासाठी ठाम निश्चय स्वतःशी केला तर स्वतःच्या व कुटुंबाच्या प्रगतीसाठी भरपूर अभ्यास करून ज्ञान मिळवण्याची स्वयंप्रेरणा निर्माण होऊ शकते. पोरानो ! आता तुम्हाला एक गंमतीशीर खेळ मी तुम्हाला शिकवणार आहे. त्याने तुमचं मनोरंजन तर होईलच पण त्यामुळे तुमची स्मरणशक्ति पण तल्लख होण्यास मदत होईल. मग तयार आहात का तुम्ही त्यासाठी ? अत्यंत कमी वेळात खूप जास्त गोष्टी लक्षात ठेवण्यासाठी व मन केंद्रित करण्यासाठी या पद्धतीचा उपयोग केला जातो तीच नाव आहे पेर्गींग. समजा आपल्याला दहा वस्तू लक्षात ठेवायच्या आहेत. तर एक ते दहा अंकांच्या सोबत जोड शब्द तयार करा. यालाच -हार्डम म्हणतात. उदा.

अंक	-हार्डम
एक	फेक
दोन	कोन
तीन	पिन
चार	गार
पाच	काच
सहा	चहा
सात	भात
नऊ	गहु
दहा	पहा

या -हार्डम मात्र आपल्या तोंडपाठ असायला हव्यात. समजा लक्षात ठेवायच्या दहा वस्तू अशा आहेत. १. आंबा २. क्रिकेट ३. विमान ४. पुस्तक ५. कपाट ६. मोबाईल ७. लाडू ८. खुर्ची ९.

बाटली १०. जिलेबी आता एक-फेक-आंबा या तीन शब्दांनी युक्त अशी गोष्ट मनात तयार करा व ती दृश्य स्वरूपात दिसते आहे अशी कल्पना करा. गोष्ट जेवढी विचित्र असेल तेवढी पक्की लक्षात राहिल. उदा. बाबा बाजारात जातात व हा भला मोठा १० किलोचा आंबा आणतात परंतु कच्चा आंबा बघून आई रागावते आणि तो आंबा फेकून देते. अशाच इतरही वस्तु व त्यांच्या न्हाईम्स मिळून विचित्र गोष्टींची कल्पना करा व त्या दृश्य स्वरूपात पहा. पूर्ण पेगिंग करताना डोक्यात दुसरे कोणतेच विचार नकोत. पेगिंग करण्याने आपली एकाग्रता पण वाढते. जसे दोन-कोन-क्रिकेट, तीन-पीन-विमान यासाठी गोष्टी बनवून त्या दृश्य स्वरूपात बघा. झाल्या १० पर्यंत गोष्टी बघून ? ठिक आहे. आता एकेक वस्तु आठवण्यासाठी त्यासाठी प्रथम क्रमांक व त्यांची न्हाईम नंतर ती गोष्ट आणि त्यातली ती वस्तु आठवा. मला खात्री आहे तुम्हाला दहा पैकी दहा वस्तु आठवल्या असतील. अशाच प्रकारे तुम्ही दहा ते एक वस्तु आठवून सांगू शकता. नंतर कोणताही अंक सांगितला किंवा वस्तु सांगितली तर तुम्हाला ती वस्तु व तो अंक सांगता येईल. आहे की नाही गंमत ! मला खात्री आहे कि कोणाला पण हा खेळ खेळता येईल. पण खरं सांगायचं तर हा हुशार व तो ढ असं काही नसतंच मुळात ! अशाच प्रकारे तुम्ही अकरा ते वीस पर्यंतही पेगिंग करू शकतात. मग पुढे अभ्यासाच्या ठळक मुद्द्यांची सांगड संख्यांशी घालून ते मुद्दे कायमचे लक्षात ठेऊ शकता.

अभ्यासाविषयी असलेल्या उद्दिष्टांचं सतत मूल्यांकन करत रहा. उद्दिष्टचं साध्य झाले तर स्वतःला शाबासकी द्या. नसल्यास सुधारणा करून पुढे ते साध्य करण्याचा आटोकाट प्रयत्न करा. तुम्ही नक्कीच यशस्वी व्हाल.

पोरांनो ! मला माहितीये कि तुम्हाला काही अभ्यासाच्या अडचणीही असतील ! पण काय प्रॉब्लेम नाय ! त्यावर पण उपाय आहेतच कि ! असं म्हटलं जातं कि शरीर शास्त्रानुसार तुमच्या मेंदुत काही बियाड नसेल तर तुम्ही सुद्धा असामान्य अशी बौद्धिक कामगिरी करू शकता. प्रत्येकाचा बुद्धयांक हा भिन्न असल्याने प्रत्येकाची आकलन शक्ती भिन्न असते. आकलन शक्तीची उणिव भरून काढण्यासाठी तीन गुणांची नितांत आवश्यकता असते आणि ते गुण आपण प्रयत्नांनी आपल्यात जोपासू शकतो ते म्हणजे दुर्दम्य इच्छाशक्ती, कठोर परिश्रम व सकारात्मक वृत्ती. सॅमन्था लार्सन या केवळ अठरा वर्षांच्या अमेरिकेन तरुणीने एवढ्या तरुण वयात जगातील सर्वात उंच शिखर माउंट एव्हरेस्ट दि. १९ मे २००७ रोजी सर केले. एवढेच नव्हे तर याच बरोबर ती जगातील सात सर्वोच्च शिखरे सर करणारी सर्वात तरुण व्यक्ति ठरली आहे. हे तिने साध्य केलंय केवळ दुर्दम्य इच्छाशक्तीच्या जोरावर ! तुमचीही इच्छा असेल तर कठीणातला कठीण विषयही तुम्ही शिकू शकता. जगात कठोर परीश्रमांना पर्याय नाही. एखादा कठीण वाटत असलेला विषय पुन्हा पुन्हा वाचल्याने लिहिल्याने त्याचे आकलन होऊन तो सोपा वाटू लागतो. कोणत्याही कामात यश हवं असेल तर त्यासाठी सर्व प्रथम सकारात्मक मानसिकता असणं अत्यंत गरजेचं असतं. यशाची मुळे ही सकारात्मक मानसिकतेतच दडलेली असतात. सकारात्मक मानसिकता म्हणजे आहे त्या परिस्थितीतून जास्त जास्त चांगला पर्याय निवडून स्वतःच स्वतःला ठामपणे सांगणे की मी काय वाटेल ते करीन पण मी ठरवलेले उद्दिष्ट साध्य करीनच ! अभ्यासांच्या तंत्रज्ञानाचे निर्माते एल. रॉन हबर्ड यांच्या मते एखादा मुद्दा किंवा एखाद्या शब्दाचा अर्थ जर नीट कळला नाही तर आपले मन त्या भोवतीच रेंगाळते आणि आपल्याला त्या विषयाचा अभ्यास करण्यास कंटाळा येतो. पुढे पुढे तर तो विषयच आपल्याला

कठीण व्हायला लागतो. यावर सहज व सोपा उपाय म्हणजे शब्दकोषात त्या शब्दाचा अर्थ शोधणे किंवा तो मुद्दा शिक्षकांकडून आपल्याला कळोपर्यंत समजावून घ्यावा. असे केल्यास या विषयातील आपले स्वारस्य टिकून राहते व आपण आनंदाने त्याचा अभ्यास करतो. प्रत्येकाची बौद्धिक क्षमता वेगवेगळी असते म्हणून आपण आपली इतरांशी तुलना करतो व अपेक्षित परिणाम न मिळाल्यास स्वतःवरच नाराज होतो. वस्तुतः असे करण्याचे काहीच कारण नाही. एखाद्या विद्यार्थ्याला एखादा मुद्दा आकलन होण्यासाठी तो मुद्दा एकदा अभ्यासण्याची गरज पडत असेल तर तुम्हाला कदाचित तो मुद्दा दोनदा-तीनदा अभ्यासावा लागेल एवढेच! थोडक्यात काय तर अभ्यासात यशस्वी होण्यासाठी मेहनत व मनापासून शिकण्याची इच्छा हेच घटक सर्व अडथळांवर मात करू शकतात. "मन वढाय वढाय, उभ्या पिकातलं टोरं" आपलं मन खूपच चंचल असते. कठीण गोष्टींऐवजी सहज सोप्या गोष्टींकडे त्याचा सतत ओढा असतो. परंतु मनावर ताबा ठेवण्याची सवय केली तर आपले मन अभ्यासासारख्या गोष्टीतही रमू शकते. चांगली असो की वाईट असो एकदा सवय जडली की ती घालवणे अशक्य नसते. पण कठीण मात्र निश्चितच असते. आता चांगल्या सवयींनी आपल्याला पुढे जीवनात फायदे होणार असतील आणि चुकीच्या सवयींनी नुकसान होणार असेल तर चांगल्या सवयी लावायच्या की वाईट हे कोण ठरवणार? अर्थातच आपणच! त्यासाठी निश्चित करा.

पोरांजो, मला हेही कळतंय कि अनेक मध्यम वर्गीय विद्यार्थ्यांना अत्यंत कठीण आर्थिक अडचणींना तोंड द्यावे लागते ही वस्तुस्थिती आहे. पण 'इच्छा असेल तर मार्ग दिसेल' ही म्हण अगदी तंतोतंत खरी आहे. तुम्ही प्रयत्न केला तर कुठून ना कुठून मार्ग नियत जातो. विविध शिष्यवृत्तींचा लाभ घेऊन जवळच्या नातेवाईकांकडून मदत घेऊन किंवा स्वतः अर्ध वेळ व सुद्ध्यात छोटी-मोठी नोकरी, काम करून तुम्ही आर्थिक समस्यांवर मात करू शकता. यंदा दहावीच्या परीक्षेत अनंत अडचणीतून मार्ग काढणाऱ्या किती जणांची उदाहरणे अगदी ताजीच आहेत. अत्यंत हलाखीच्या परिस्थितीतून वाट काढत ९४ टक्के मिळविणारी ठाण्याची सायली अडारकर, ९७ टक्के मिळविणारी भांडूपची अंकिता मटकर व विक्रोळीचा ९३ टक्के मिळविणारा अक्षय खोत यांचं उदाहरण घ्या किंवा मग विजेविना दिल्याच्या प्रकाशात अभ्यास करून ९४ टक्के मिळविणाऱ्या बदलापूरच्या सागर देठेचं उदाहरण घ्या. वडिलांचे छत्र हरवूनसुद्धा ९४ टक्के मिळविणाऱ्या विलेपार्ल्याचा श्रेयस कोरे व ९२ टक्के मिळविणारी पनवेलची श्रद्धा नाईक हिचं उदाहरण घ्या. इतकंच नाही तर आई-वडिल विना पोरके झालेली ९० टक्के मिळवणारी लोअर परळची श्वेता नाईक व ९१ टक्के मिळवणारी करी रोडची श्वेता कदम घ्या या सर्व पोरांजी सर्व अडचणींवर मात करत हे जे काही यश मिळवलय त्याला तोड नाही. नुसतंच परिस्थितीच्या नांवे बोटं मोडून ती काही बदलत नाही. यासाठी स्वामी विवेकानंद म्हणतात, 'जे दुसऱ्यांना दोष देतात ते बहुदा दुबळ्या मेंदुचे लोक असतात. स्वतःच्या चुकांनीच स्वतःवर त्यांनी दुर्दक्षा ओढवून घेतलेली असते. मात्र ते त्यासाठी इतरांना दोष देत बसतात. असे करण्याने त्यांच्या अवरथेत काहीच फरक पडत नाही किंवा त्याचा काही फायदाही होत नाही. उलट दुसऱ्यांवर दोष लादण्याच्या प्रयत्नांनी ते अधिकच दुबळे मात्र बनतात. म्हणून स्वतःच्या दोषांसाठी दुसऱ्या कुणालाही बोल लावू नका. स्वतःच्या पायांवर उभे रहा आणि सर्व जबाबदारी स्वतःच्या खांद्यांवर घ्या. मनाशी पक्की खूपगाठ बांधा कि तुम्हीच तुमच्या भाग्याचे विधाते आहात यशस्वी होण्यासाठी जे बळ, जी शक्ति हवी आहे ती तुमच्या स्वतःमध्येच आहे. आपण जेवढी मोठी जबाबदारी घेऊ त्यावेळी हिच शक्ति उपयोगी पडून तेवढ्याच समर्थपणे ती जबाबदारी पार पाडू

शक्तो'. सर्वच स्तरातील विद्यार्थ्यांना कमी अधिक प्रमाणात कौटुंबिक समस्यांनाही तोंड द्यावं लागतं. बऱ्याचदा अभ्यासाला पोषक वातावरणच घरात नसतं. अशा परिस्थितीत विद्यार्थ्यांनी काय करावे व कोठे जावे ? शक्य असल्यास कुटुंबातील ज्येष्ठ सदस्यांबरोबर चर्चा करा व त्यातून मार्ग काढण्याचा प्रयत्न करा. तसे केल्यास काही प्रमाणात समस्या दूर होईल. न दूर झाल्यास महामानव भगवान गौतम बुद्धांनी अखिल मानव जातीला आपल्या उत्थानासाठी व प्रगतीसाठी एक बहुमोल मंत्र दिला आहे - 'अत्त दिप भव' ! अर्थात हे मानवा तूच स्वतःचा दिप हो ! प्रत्येकाने स्वतःच चांगल्या आणि वाईट गोष्टींमधला फरक समजून चांगल्याची निवड करावयास शिकले पाहिजे. चांगल्या व्यक्तींना जगात मार्गदर्शन व मदत मिळणे अशक्य नसते. त्यासाठी शोध घेतला तर या दोन्ही गोष्टी नक्कीच मिळू शकतात. मुंबापुरीत ६० टक्क्यांच्यावर जनता झोपडपट्ट्यांमध्ये राहाते. या विद्यार्थ्यांपुढे जागेची एक मोठीच समस्या असते. शिवाय आजुबाजूचे एकूणच वातावरणही शिक्षणासाठी अजिबात पोषक नसते. यासाठी विद्यार्थ्यांनी पालकांशी व शक्य झाल्यास आपल्या शिक्षकांची या विषयावर चर्चा करून वाचनालय किंवा शाळा-कॉलेजातील रिकाम्या वर्गाचा वापर अभ्यासासाठी करता येईल का ते पहावं. मुंबईतल्या वरळी भागात महानगरपालिकेच्या चाळी आहेत. एकदा जावून बघा. तेथील विद्यार्थी जवळच्याच पोतदार आयुर्वेद कॉलेजच्या परिसरातील मधल्या रस्त्याला लागून असलेल्या बाकांवर व फूटपाथवर अभ्यास करतात. त्या गल्लीचे नावच 'अभ्यासगल्ली' असे पडले आहे. मध्यमवर्गीय पालकच मुळात मुलांना योग्य ते मार्गदर्शन करण्यास समर्थ नसतात. तर उच्च मध्यम वर्गीय आई-वडिल दोघे जोकरी करत असल्याने त्यांना मुलांना पाहिजे तेवढा वेळ देता येत नाही. अशा वेळी विद्यार्थ्यांनी आपल्या आजुबाजूला घडणाऱ्या घटनांची नोंद घेऊन समाजातील परोपकारी व ज्ञानी व्यक्तींचा आदर्श बाळगायला हवा. वर्तमानपत्रे, दूरदर्शन, बातम्या, चांगली पुस्तके यातून मार्गदर्शन मिळवण्याचा प्रयत्न करायला हवा. शहरातील मार्गदर्शन करणाऱ्या संस्थांचा शोध घ्या. मार्गदर्शनपर कार्यक्रमांना आवर्जून हजर रहा. म्हणजे आपल्याला हवं ते मार्गदर्शन कोणत्या ना कोणत्या मार्गाने मिळेलच ! एकंदरीत काय तर अभ्यासात व ध्येय गाठण्यात काही अडचणी आल्यास त्यावर विश्वासपूर्वक कृती करून मात करता येऊ शकते हो कि नाही ?

आपण केलेल्या अभ्यासाचं त्यासाठी केलेल्या मेहनतीचं व त्याद्वारे मिळवलेल्या ज्ञानाचं मूल्यमापन करण्याचं साधन म्हणजे परीक्षा ! कोणत्याही परीक्षेचा किती अभ्यास केला त्यापेक्षा कसा अभ्यास केला यावर त्या परीक्षेचं यशापयश अवलंबून असतं. परीक्षेसाठीच्या अभ्यासक्रमाचा सखोल अभ्यास तर हवाच. पण त्याच बरोबर परीक्षा कशी असते. प्रश्नपत्रिकांचे स्वरूप कसं असतं, गुण पद्धती कशा असतात, चांगले गुण मिळवण्यासाठी कशा प्रकारे उत्तरांची अपेक्षा केली जाते ? या सर्वांचाही विचार अभ्यास करताना करावयास हवा. अभ्यासक्रमाच्या कोणत्या भागावर जास्त लक्ष द्यावे ? याची माहिती शिक्षकांकडून घ्यावी. प्रश्नपत्रिकेतील कोणते प्रश्न आधी सोडवावेत ? यासारख्या बाबींवरही शिक्षकांशी चर्चा करून आपण आपली स्वतःची पद्धत ठरवावी. जेणेकरून ते आपल्याला सोयीचे जाईल. अर्थात प्रश्नपत्रिकांचा सराव करताना ह्या बाबी आपल्या लक्षात येतीलच. साधारणपणे वर्षभराची मेहनत केल्यावर परीक्षेच्या दिवशी आपण पेपर सोडवतो. यावर आपलं यश अवलंबून असतं. म्हणूनच परीक्षे दरम्यान आपला दिनक्रम कसा असावा याचीही आखणी विचारपूर्वक करणं तितकंच अगत्याचं ठरतं. अभ्यास तर आपण केलेलाच असतो. त्यामुळे परीक्षेची काळजी न करता प्रसन्न व शांत चित्ताने कोणत्याही परीक्षेला सामोरे जाण्याची मानसिकता ठेवली तर केलेल्या अभ्यासाचं जास्तीत जास्त चिज होऊ शकतं. परीक्षेबाबत थोडी

अनिश्चितता हुरहुर वाटण अगदी स्वाभाविक असतं. परंतु दडपण, चिंता, काळजी करण्याने आपली क्षमता कमी होऊन केलेल्या अभ्यासाचाही पुरेपुर वापर परीक्षेत करता येत नाही. वाउलट अभ्यास कमी झाला असेल परंतु तुमची चित्तवृत्ती जर उल्हासित असेल. तर केलेल्या अभ्यासापेक्षाही जास्त चांगल्या पद्धतीने तुम्ही प्रश्नांची उत्तरे लिहू शकता. पोरानो, परीक्षा मग ती कोणतीही असो, अगदी निर्धारित व खंबीर मनानं परीक्षेला सामोरं जायचं. कितीही मोठी परीक्षा असो ती काही जिवनातील शेवटची परीक्षा नसते. या वेळी कमी अभ्यास झाला असेल तरी त्याचं परीक्षेवर दडपण येऊ देऊ नका. परीक्षेच्या आधी व परीक्षेच्या दरम्यान स्वतःला प्रोत्साहन द्या, चित्तवृत्ती आनंदी ठेवा व स्वतःवर विश्वास ठेवा. जो काय अभ्यास केला असेल व त्याने आपल्याला जे काय मार्क्स मिळतील त्याविषयी समाधान मानावं. समजा अपेक्षेपेक्षा कमी अभ्यास झाला असेल तर निव्वळ काळजी व चिंता करण्याने त्यात काही फरक पडणार आहे का ? अजिबात नाही उलट आहे तो पण अभ्यास विसरायला होईल. त्यामुळे अजिबात काळजी न करता सावकाश पुढील परीक्षेची तयारी करावची. आणि हो आणि एवढे सर्व करुनही जेव्हा जेव्हा तुमचा आत्मविश्वास डळमळित होईल तेव्हा तेव्हा आपल्या त्या 'ध्येयशिखर' या अत्यंत प्रेरणादायी शब्दरचनेचं मनन करा. त्यानं तुम्हाला लढण्याची शक्ति, जिंकण्याची प्रेरणा व न डगमगता प्रयत्नपूर्वक परीक्षांना सामोरे जाण्याचं बळ मिळेल ! तेव्हा 'डर भगाओ और एक्झाम को हराओ !' बेस्ट ऑफ लक !! लवकरच पुन्हा भेटू.

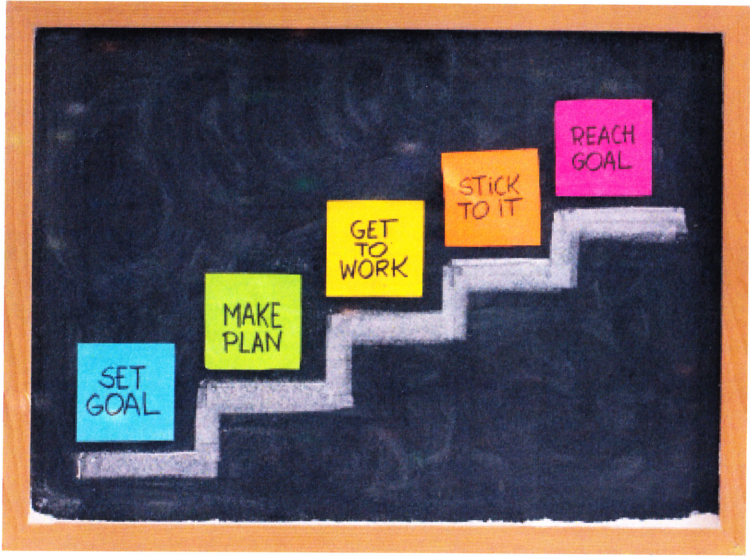
वेत ! वेत ! थोडं थांबा. शेवटी एक मजेशीर किस्सा तुम्हाला सांगायचा मोह अगदी अनावर होतोय.... तो असा... मी एम.बी.ए. ला शिकत असताना आम्हाला एका विषयासाठी अतिशय वयोवृद्ध कॉन्सेलर शिकवायला यायचे. ते एका कंपनीत मॅनेजर होते. विविध जबाबदाऱ्या त्यांनी यशस्वीरित्या पार पाडल्या होत्या आणि त्याचा मोठा तगडा अनुभव त्यांच्याकडे होता. मला स्वतःला आनंद झाला कि, अशा माणसाकडून तो विषय अतिशय चांगल्याप्रकारे समजून घेता येईल आणि म्हणून मी त्यांच्या तासाला अगदी न चुकता हजार राहायचो. पहिल्या तासाला ते सर आले, सर्वांची ओळख वगैरे झाली आणि त्यांनी अवांतर विषयाला सुरुवात केली. ते म्हणाले कि, आपल्याला नेमकं काय करावचंय ते आपण आधी ठरवायला हवे. जे काही आपण ठरवू ते एखाद्या वहीत किंवा डायरीत लिखित स्वरूपात असायला हवं. आपण ठरवलेल्या गोष्टीविषयी शक्य तेवढी माहिती गोळा करावची व त्यानंतर ती कशी साध्य करता येईल त्याविषयीचा कृति आराखडा म्हणजेच अॅक्शन प्लॅन तयार करावचा आणि त्यानुसार मग कामाला प्रत्यक्ष सुरुवात करावची. त्यासाठी ते एक छान उदाहरण द्यायचे. समजा तुम्हाला दिल्लीला जायचे असेल तर काय काय करावं लागेल ? आधी तारीख निश्चित करावी लागेल मग कसं जायचं ते ठरवावं लागेल म्हणजे रेल्वेने, विमानाने किं बसने ? त्यासाठी तिकिटें रिझर्व करावी लागतील वगैरे वगैरे त्यांनी सांगितलेले सर्व मुद्दे आम्हाला पटले. मग ते सर दुसऱ्या लेक्चरला आले. त्यादिवशी पण पुन्हा तेच ! एखादी गोष्ट निश्चित करावची वगैरे. दिल्लीला जायचं तिकिट रिझर्वेशन इ. इ. आणि पोरानो, तुम्हाला खोटं नाही सांगत पुढील प्रत्येक लेक्चरला पुन्हा तिच कहाणी ते सर अगदी न कंटाळता सांगायचे. माझे सर्व मित्र ती स्टोरी ऐकून कंटाळले आणि त्या सरांच्या लेक्चरला बसणंच त्यांनी बंद केले. मी मात्र दोन कारणांसाठी इमानेतबारे त्यांचं लेक्चर अटॅंड करावचो ते म्हणजे

एक तर ते सर खूप अनुभवी होते त्यामुळे त्यांच्याकडून आपल्याला काही ना काही शिकायला मिळेल आणि दुसरं म्हणजे आज ना उद्या ते त्यांना दिलेला विषय शिकवतीलच हि माझी आपली भोळी भाबडी समजूत होती ! परंतु तसं काहीही झालं नाही. शेवटी एकदा तर मी त्या विषयाची सर्व पुस्तके वर्गात घेवून गेलो व सरांना त्यातील काही अडचणी विचारण्याचा प्रयत्न केला पण त्यातही मी सपशेल फेल ठरलो. ते सर मात्र डिम्प ! त्यांनी काही त्या विषयाला हात लावला नाही. झालं. शेवटी त्या विषयाचा अभ्यास आमचा आम्हीच केला. तो विषय पास झालो. पुढे माझं एम.बी.ए. पण पूर्ण झालं. हा झाला या स्टोरीचा पूर्वार्ध आणि पुढे आता उत्तरार्ध.....

मार्च २००७ मध्ये मी एक लिडरशिप कोर्स जॉईन केला होता... हो ! पोरानो मला नवनविन गोष्टी शिकायला खूप आवडतात. आता हा जो काही पत्राचा आपला सिलसिला चालू आहे ना तो चालू असताना सुद्धा मी एक आगळा वेगळा कोर्स करीत आहे. कसं ना आपण स्वतःच स्वतःवर बंधने लादून घेतो. डिग्री बिग्री झाली. नोकरी मिळाली. घर-दार झालं कि बरस ! कशाला उगीच आता शिकायचा ताप ? पण कुणीतरी मोठ्या माणसाने म्हटलंय कि शिक्षण हे आयुष्यभर चालूच असतं, चालू असायला हवं. बरं असो. तर १३ आठवड्यांचा तो कोर्स होता. त्यातील शेवटच्या महिन्यात एक प्रोजेक्ट करावयाचा होता. या प्रोजेक्ट मध्ये असं काही घ्येय घ्यायचं कि याआधी तुम्ही ते कधीच साध्य केलंलं नाही. ते करण्याचं तुमचं स्वप्नं मात्र आहे. त्यासाठी आधी प्रोजेक्ट निश्चित करायचा. त्यासंबंधी माहिती गोळा करायची. महिन्याभराचा कृति आराखडा तयार करायचा त्याप्रमाणे जीवतोड मेहनत करायची आणि प्रोजेक्ट पूर्ण करायचा. पोरानो, खूप दिवसांपासून एक पुस्तक लिहायचे विचार माझ्या मनांत घोळत होते. म्हणून मी पुस्तक लिहिण्याचाच प्रोजेक्ट घेतला. त्यासाठी मी १० वी-१२ वी च्या काही विद्यार्थ्यांकडून व त्यांच्या पालकांकडून एक प्रश्नावली भरून घेतली. त्यातून विद्यार्थ्यांच्या काही समस्यांवर प्रकाश पडला. तसेच मी शाळा-कॉलेजेसूचे प्रिंसिपल-मुख्याध्यापक व मानसशास्त्रज्ञ यांच्याशी या समस्यांवर चर्चा केली. या विषयावरील पुस्तकांचे वाचन केलं. आणि महिन्याभरांत ठरवल्याप्रमाणे पुस्तक लिहून झालं. पुस्तक लिहित असताना व एकुणच प्रोजेक्ट करीत असताना आलेल्या अडचणींवर मात कसं करावं, आपल्यांत काय आणि किती क्षमता आहे असं बरंच काही त्यातून शिकायलाही मिळालं. शेवटी प्रोजेक्ट पूर्ण करण्यासाठी तिन शिक्षण क्षेत्रातील तज्ञांकडून त्या पुस्तकाचे परीक्षण करून घ्यावयाचं होतं. मी १० जणांना पुस्तक परीक्षणाची विनंती केली. त्यातील एक सद्गृहस्थ एका विद्यापीठाचे माजी कुलगुरु होते. पुस्तक लिहिण्याआधी मुलाखत घेण्यासाठी गेलो तेव्हा ते म्हणाले होते कि, असं महिन्याभरात काय पुस्तक लिहिलं जातं काय ? परंतु पुस्तक वाचल्यानंतर मात्र ते म्हणाले कि, चांगलं आहे आणि त्यात काहीही बदल करावयाची आवश्यकता नाही. इतरही एकुण सहा जणांकडून खूप चांगले रिमार्क मिळाले व प्रोजेक्टसाठी मला त्या संस्थेचा गौरव पुरस्कार सुद्धा मिळाला. थोडक्यात काय तर घ्येय निश्चितीचा हा जो काही फंडा आहे तो मी स्वतः वापरून बघितलेला आहे. तुम्हीपण एकदा मनापासून सिरीअसली वापरा आणि बया काय चमत्कार घडतात ते. जाता अगदी

शेवटी लारुतला एक इंग्रजी म्हण 'ईफ यु एम फॉर द मून, डव्हन ईफ यु फेल यु मे लँड ऑन
सम अदर प्लॅनेट' पुनश्च बेस्ट ऑफ लक !!
लवकरच पुन्हा भेटू. जय हिंद ! जय महाराष्ट्र !!

तुमचा लाडका
भारु काका

पोस्ट बॉक्स नं. 274, कल्याण (प). जि. ठाणे - 421301
मो. 08652340256 इमेल : bharukaka2011@yahoo.com वेबसाईट : www.bharukaka.com

पत्राचे सार व कृती

पत्र क्र. २

- * कोणत्याही क्षेत्रात यश मिळवायचं असेल तर आधी तसं ध्येय निश्चित करायला हवं. त्यानंतर त्यावर योजनाबद्ध कृती केली तर ठरवलेली ध्येये आपण गाठू शकतो. अभ्यासाचं किंवा करीयरचं ध्येयही त्याला अपवाद नाही.
- * आराखडा व योजनाबद्ध कृती हि यशाच्या दिशेने जाणाऱ्या वाहनाची दोन चाके आहेत, त्यावर वेळेच्या सद्दुपयोगाचे नियंत्रण ठेवलं तर ते वाहन यशापर्यंत निश्चित पोहोचणारच.
- * शांत चित्ताने अडचणींवर विचार केला तर त्यातून बाहेर पडण्याचे मार्ग निघू शकतात.

कृती

- * ठरवलेली ध्येये पुन्हा तपासून पहा, त्यात सुधारणा करायची वाटल्यास ती करा.
- * टाईम टेबल आखून कामं करायची सवय लावा. सुरुवातीला जमणार नाही. तरी तीच पद्धत चालू ठेवा.
- * प्रत्येकाची अभ्यासाची पद्धत वेगळी असते. जी पद्धत वापरून तुमचा मनासारखा अभ्यास होतो अशी स्वतःची अभ्यासाची पद्धत शोधून काढा.
- * आपल्या आजूबाजूला कोणी आपल्याला हवं तसं यश मिळवलं असेल तर अशा विद्यार्थ्यांना भेटा, त्यांचे अनुभव जाणून घ्या. त्यांच्याकडून काही टिप्स मिळवा.
- * प्रत्येक महिन्याच्या एका ठराविक तारखेला पुस्तकाचं वाचन आणि त्यातील वेगवेगळ्या मुद्यांवर चर्चा करा. हे करताना गेल्या महिन्यात त्या संदर्भात काय काय केले याचा आढावा घ्या. अजून काय सुधारणा करता येईल यावर विचार करा व योजना आखा. काही अडचणी येत असतील तर त्यातून मार्ग काढा.
- * अभ्यासातील अडचणी मनात ठेऊ नका. शिक्षकांशी त्यासंबंधी चर्चा करून अडचणी सोडवून घ्या.
- * इतर अडचणी असल्यास पालकांशी चर्चा करा.

